

МИКИ у Војенираду 11

ВЕОМА ГРУВ ЧОВЕК! ТО ШТО
ЋЕМО ГА ПОГУБИТИ НЕ
ОПРАВДАВА ЊЕГОВО
НЕУЧИВО
ПОНАШАЊЕ!

ГЛЕ! ЗАНИМЛИВ ПО-
ЈАД! ЗАДРЖАЈУ ГА
КАО УПОМЕНУ!

АКО СЕ
НЕШТО ДОГДИ
ПОЈАДУ...
ПРОПАО ЈЕ!

ЕЗ! АКО МИ
СКИНЕТЕ ПОЈАС,
ВОДА ЋЕ МЕ
СПАВЕКАТИ
КО ЛЕПИ
ПЕЊУ!

АЛИ... ЈА САМ
МИСЛИО ДА
ХОЋЕТЕ ДА
ДА МЕ
ОМАКНЕ-
ТЕ?

ДА... АЛИ
НА
НАЈПРИЈА-
ТЕЉКИ-
ЈИ НАШИН!

ОДЛУЧИТЕ СЕ: ДМЕХ ИЛИ
ДА ВАС ДОКРАЗИМО
ЉУБАЗНОШЌУ?
НЕ БИХ
РЕКАО ДА
МИ ЈЕ СТАЛО
ДО ДМЕХА...

ДИВНО! ЈА ТОЛИКО ВОЛИМ ДА
БУДЕМ ЉУБАЗАН!

ЈОШ МАЛО
ЈАСТОГА?
ДУФЛЕ ОД
РАКОВА,
ПУ ВОЛОИ?

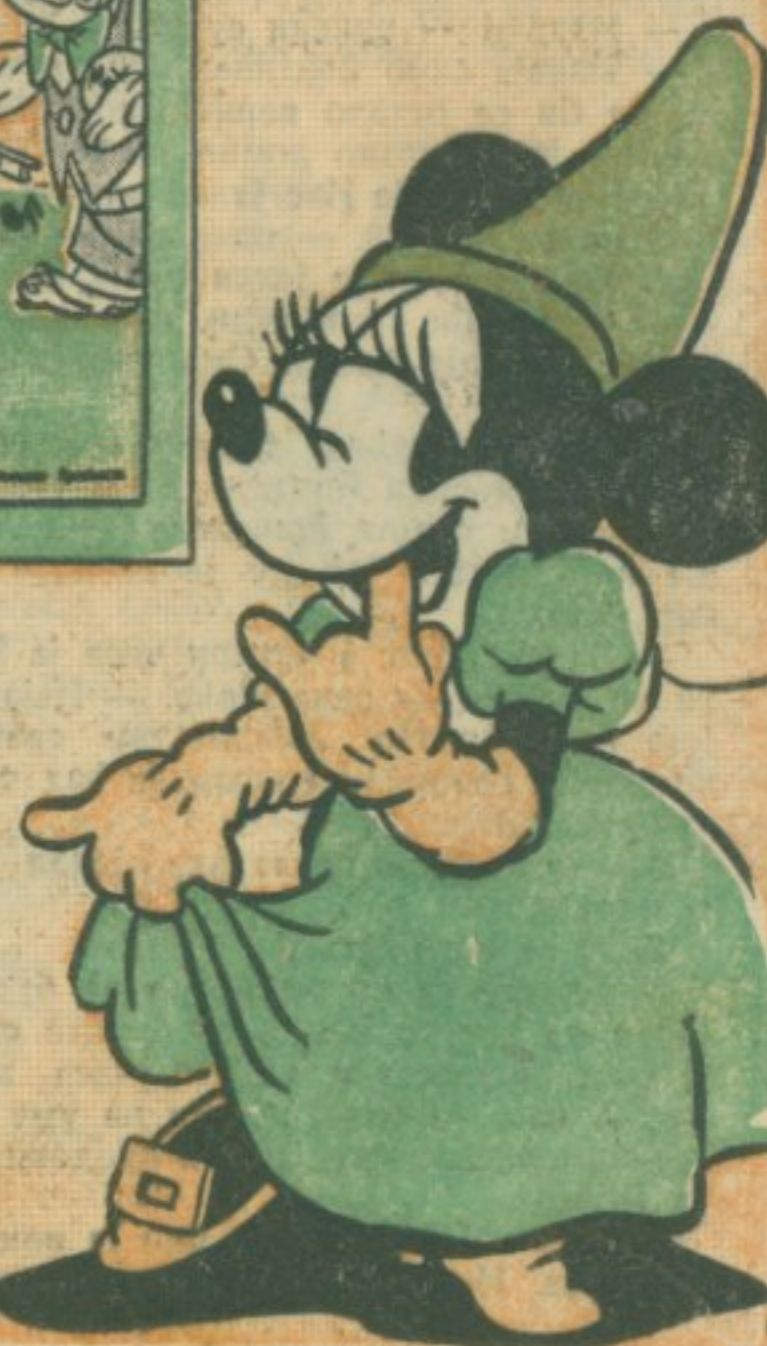
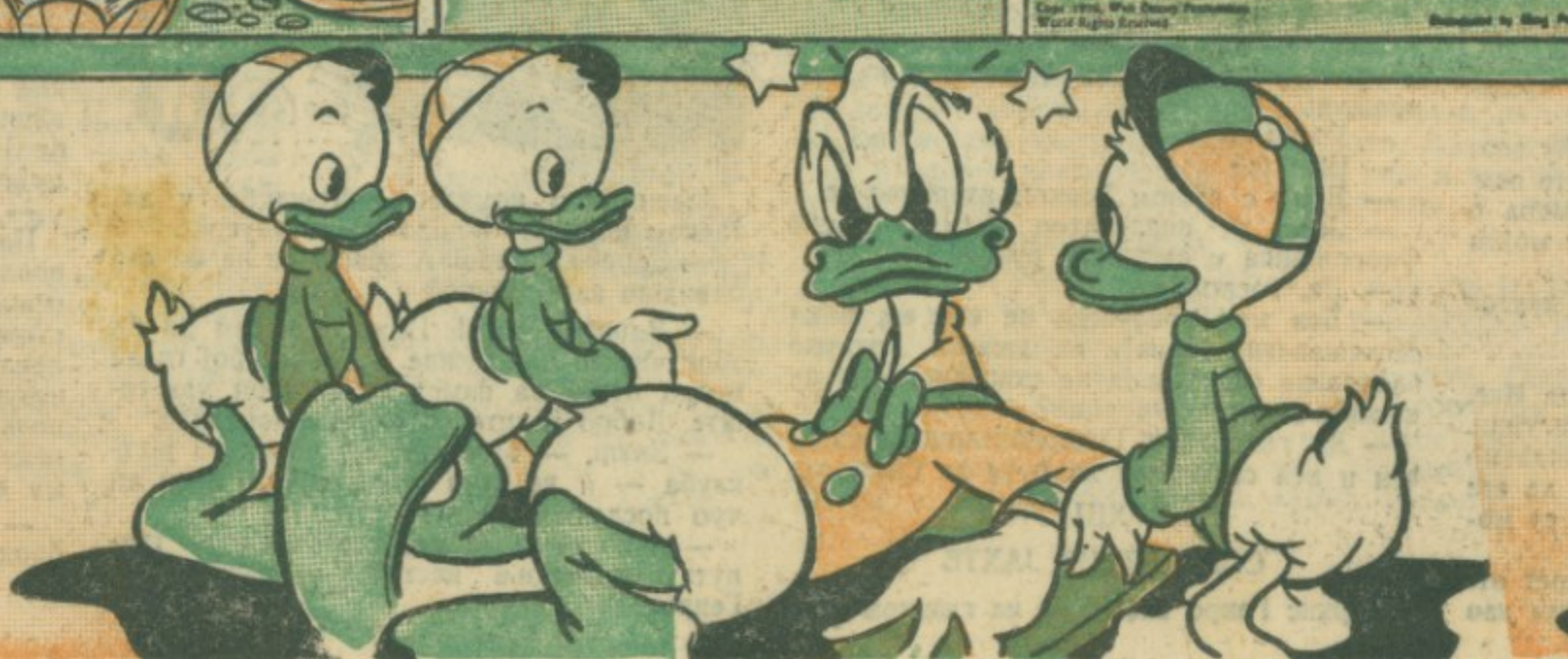
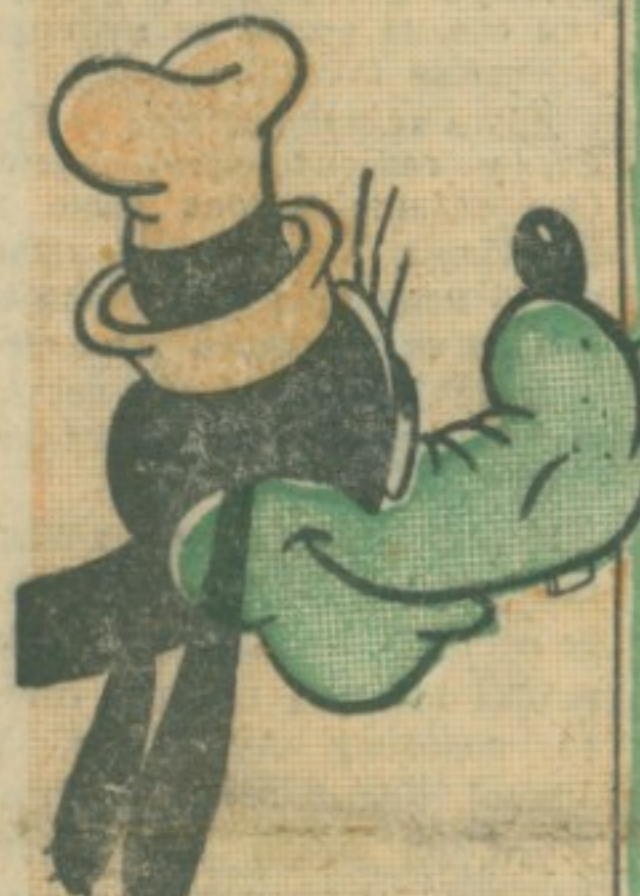
ЈОШ ОВОГ
ПУДИНГА?
ИМАЈТЕ
ОРЦА!
ПУКИ
КУ!
ЗАР ТО НИ-
ЈЕ ЗА-
НИМЛИВ
НАЧИН УМИ-
РА-
ЊА?

ОХ! МОЈ
ВРАТ!
ПА ТО ЈЕ ДИВАН
РУБИН!

ЧУЈТЕ,
ПРЕТДЕДНИ-
ЦЕ...
КАКО ДА ВАС УБИ-
ЈЕМО АКО НАМ
ОДБИЈАТЕ САРА-
ЊУ!

Индијанска племена која живе у северноисточним крајевима Северне Америке — Онеиди, Семенови, Чоктау и Чироки — имају много легенди о цвећу. Увече, кад се дневни послови заврше, окупи се око ватре готово читаво насеље и тада старци и старце причају те дивне старе легенде.

Индијанске лејенге о цвећу

треперавих звезда који је на небеском своду тиква оставила — „ловчевом стазом“.

УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА

Млади поглавица племена Онеида заволео је прекрасну девојку. Она му је узвраћала истим осећањем. Али, родитељи су одлучили да девојку

После свадбене свечаности, која се одржала у вигамау невестиног оца, млади пар кренуо је на пут. Ишли су младожењиним родитељима.

Ноћ их је затекла на путу. Пред њих су изишле дивље звери и, пре но што је младожења успео да из свог тобола извуче стрелу, бациле су се на његову младу невесту.

У дубокој тузи подигао је Индијанац беживотно тело своје жене. И сахрањив га у зеленој долини на обали реке.

Кад је наступила зима, запалио је ватру на гробу, да би његовој драгој увек било топло.

Упросто, Индијанац је приметно на гробу зелене изданке. Дани су пролазили. Биљчицу су украсили велики, зелени листови, глатки као да су воском преливени. И гле, усред лишћа отворио се велики бело цвет. „Отсада ће у

том цвету моја жена увек бити са мном“ — рекао је Индијанац и назвао га — „живи вечно“.

ПЕНУШАВИ ЦВЕТ

Један од поглавица племена Чироки објавио је једног дана да сва ловишта у читавој области припадају само њему. За кратко време он је из околних шума истребио го-

тово све животиње. Суседним племенима запретила је опасност од глади.

Сазнавши за то, Велики дух се страховито разгневио и послао је на племе себиног поглавице хладне северне ветрове. Лед је оковао реке, снег покрио планине. Из шума

су се разбежали и последњи јелени и медведи. У племену себиног поглавице настала је глад.

Тада поглавица обећа да ће ловишта поделити са својим суседима — само да се јужни ветрови врате.

Велики дух вратио је јужне ветрове, али је себиног поглавицу казнио смрћу.

Дуноу је топао ветар, леда и снега је нестало, потоци су журили у долину и покрили нежном пеном жбуње на обали. На границима жбунова израсли су ружичасти цветићи. Индијанци су их назвали „пенушавим цветовима“.

ОБОРЕНА ЗВЕЗДА

„Ако оборим звезду с неба, хоћеш ли тада пристати да будеш моја?“ — запито је млад ловац из племена Чироки једну девојку.

Не верујући да он може тако нешто да учини, девојка је пристала.

Вест о томе да је неустрашиви младић одлучио да с неба обори звезду рашчула се по свим околним племенима. И једне јасне ноћи обасјане

месечином окупило се много Индијанаца да види како ће то он оборити звезду.

Ловац је лагано и пажљиво затегао лук и стрела је полетела. Звезда се откинула с неба и, остављајући за собом јасан, белоплавичаст траг, па-

ла је на земљу.

Велики дух разгневио се на тај поступак једног обичног смртника. Густу црну облак заклопио су месец, а кад су се поново разишли људи су видели да је ловац нестало. На месту где је стајао изникло је сићушан цвет. Чироки су га назвали „оборена звезда“.

ЗВЕЗДАНИ ЦВЕТИЋ

Једне звездане ноћи враћао се један ловац својој кући, — прича легенда племена Чироки. — Свој плен носио је на леђима, придржавајући га једном руком, док је у другој имао суд од тикве напуњен зрнима кукуруза. Прелазећи преко хучног планинског потока, Индијанац се оклизнуо, пао и о камен разбио главу.

Ловчева душа полетела је на небо, повевши са собом и суд од тикве. Из ње су се на земљу просипала зрна кукуруза и падала на жбуње. На

гранчицама жбунова, тамо где су их зрна додирнула, појавили су се бели цветићи. Прашници цветова, покривени пурпурним длачицама, изгледали су као мноштво црвених стрела с врховима од злата.

Чироки су назвали тај цветић „звезданим“, а бледи траг покривен милијардама

даду другом. Осећајући да се мора приклонити очевој вољи, девојка је избегавала сусрет с поглавицом.

Једног дана, на обали језера поглавица ју је сусрео и пружио руке према њој. Знајући да му не може постати жена, девојка се од очајања бацила у воду.

Поглавица је покушао да спасе своју драгу, али без успеха. Сутрадан ујутру ловци су приметили да су на језеру, на месту где је заувек уснула несрећна девојка, израсли бели цветићи. Из њих се ширно диван мирис. И ти цветићи били су названи — „успавана лепотица“.

ЖИВИ ВЕЧНО

То се догодило у племену Чоктау.

Највеће пустиње

Поред осталих обимних испитивања у оквиру Међународне геофизичке године, научници ће се још једном позабавити великим пустињама и другим неплодним пределима на нашој планети. То ће бити од великог значаја, јер постоји нада да ће се поједине суве површине претворити у плодноне. Указује се и на могућност да се од извесних пустињских биљака производе лекови и хемикалије за индустрију.

На свим континентима постоје веће или мање пустиње, сем у Европи. Оне захватају око једну петину целокупног копна на Земљи. Највећа је Сахара, која покрива трећину афричког континента. Њена највећа дужина од истока на запад износи преко 5.100 километара. Па ипак, и у њој

се, овде-онде, може наћи на зелене плодне оазе с пијаћом водом. У оазама се гаји жито, поврће и воће, а урмама које тамо успевају не може се наћи равних.

У току лета Сахара је најтоплија област на свету. Тада се дању температура пење до 53 Целзијуса, док се ноћу спушта и на десет степена. Међутим, преко зиме оазе се задеде.

У Сахари живи свега неколико врста животиња. Растуреним биљем хране се адакси, пустињске антилопе. Светло обојени гуштери само горњом половином тела извирнују из песка. На крајњим ивицама пустиње, где има воде, живе пантери, шакали, лиснице, лавови и мајмуни.

Камилу с правом називају пустињском лађом. Каравани камила већ вековима преносе

људе и товари преко Сахаре. Но, иако је камила још и данас главно „превозно средство“, сада преко Сахаре јуре аутобуси и камиони, а у многим оазама налазе се модерне бензинске станице.

Друга велика пустиња је Гоби, у северноисточној Азији. Она захвата делове Кине и Монголије. Мада у њој живи веома мали број људи, истраживачи су пронашли јасне доказе да је тамо некад постојала и развијала се цивилизација.

У Африци, на југу континента, налази се још једна велика пустиња — Калахари. Једна велика пустиња покрива готово половину Аустралије. У Јужној Калифорнији, на простору од преко 36.000 квадратних километара, налази се пустиња Мојава. У Америци постоји и неколико других, мањих пустиња.

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(35)

Роман од И. АСИМОВА

звезде које се брзо гасе. Стин је остао последњи.

— Фајфе, — рече он дрхтавим гласом. Фајф диже поглед.

— Да? Желиш да признаш сад кад смо нас двојица остали сами? Ти си Икс?

Стиново лице згрчи се у дивљем страху: — Не! Не! Хтео сам само да те питам да ли си озбиљно мислио кад си оно говорио. Оно о континенталној аутономији.

Фајф погледа на стари хронометар на зиду.

— Збогом! — понови он.

Стин зајеча. Његова рука пружи се према прекидачу. И он је нишчео.

Фајф је седео, без покрета, као да је од камена. Сад, пошто је конференција била завршена, кад се стизала буре, обузела га је потиштеност. Размишљао је.

Ако је анализатор свемира луд, онда његово тврђење о пропасти Флорине није тачно. Али, зар би Селим Јунц из Међузвезданог бирца страшно читаву годину дана трагајући за јединим лудаком?

Фајф ово није никоме рекао. Он се чак једва усудивао да о томе мисли. Шта ако анализатор свемира није био луд? Шта ако Флорини заиста прети опасност?

Секретар Флоринијанин, лако, као да клизи а не корача, стаде пред Великог племенитог.

— Господару!

— Шта је?

— Брод с вашом ћерком атерирао је.

— Јесу ли анализатор свемира и она Флоринијанка у сигурним рукама?

— Да, господару.

— Без мог присуства не сме их нико саслушавати. Морају их држати потпуно изоловане све док ја не стигнем... Има ли каквих вести с Флорине?

— Да, господару. Градоначелник је ухваћен и већ се налази на путу за Сарк.

XIII

СОПСТВЕНИК ЈАХТЕ

Маркис Генро застао је на главном ула-

зу за узлетителу. Гигантска потковица са својих четрдесет хангара и пет уребаја за узлетање није га, видело се, интересовала. Она је била део њега самога, као што је била део сваког искусног летача.

— Овде се све одвија као обично, — промрмља он.

Један члан комитета Јахт-клуба, у летачком костиму, пошао му је усусрет.

— Здраво, Генро! А зашто се не би све одвијало као обично?

— Здраво, Доти! Помислио сам да би због читања ове гужве некој мудрој глави могло пасти на памет да затвори узлетителу. Добро је што се то није догодило.

— Знаш, — одговори му човек из јахт-клуба — и до тога може доћи. Јеси ли чуо последње вести?

— А ко може да зна шта су у овом тренутку последње вести? — насмеја се Генро.

— Па чуо си ваљда да је утврђено ко је и где се налази убица.

— Хоћеш да кажеш да су га ухватили? То нисам чуо.

— Не, још га нису ухватили. Али, знају да се не налази у Доњем Граду.

— Не? А где је онда?

— Овде, у Горњем Граду.

— Ма шта причаш?

— Заиста. Сви путеви закрчени су патролцима. Ококочили су градски парк, а средњина арена служи им као координациона тачка.

— Можда је и тако, — рече Генро, док му је поглед немарно прелазио преко хангара и леталица. — Мислим да већ два месеца нисам био на овом узлетителу.

Има ли која нова јахта?

— Не... О, да! Ту је Фјордесова „Пламена стрела“.

Генро одмахну главом.

— Већ сам је видео. Није ништа нарочито. Изгледа да ћу, на крају крајева, морати сам да израдим нацрт за једну леталицу.

— Зар продајеш свој „Комет V“?

— Или ћу га продати, или ћу га бацити у старо гвожђе. Досадили су ми ови модерни модели. С тим својим аутоматским командама потпуно су убили спортску страну летеча.

— Чуо сам да се и остали летачи жале на исту ствар. Знаш шта? Ако будем чуо да се продаје неки стари модел, наравно ако је у добром стању, ја ћу ти јавити.

— Хвала ти. Могу ли мало да прошврљам по узлетителу?

— Свакако. Само изволи.

Генро крете лагано, застајући пред сваки заузетим хангаром да би зналачки оценио леталицу у њему. Пред хангаром број 6 његово интересовање упаљиво се појачало. Он заврши унутра и викну:

— Племенити!

Племенити, који се одазвао тек на поповљен позив, није изгледао баш импресиивно. Пре свега, није био у летачком костиму. Друго, био је необријан, а његова прилично неутледна капа била је чудно навушена, тако да му је скривала готово пола лица. Најзад, његов став одавао је неку чудну, подозриву опрезност. Генро му се обрати:

— Ја сам Маркис Генро. Је ли то ваш брод, господине?

(Наставиће се)

КАКО СЕ ДОДЕЉУЈЕ

Нобелова награда

III Већанин Алфред Нобел, проналазач динамита, завештао је сву своју имовину да се из ње редовно додељују новчане награде за највећа остварења на пољу књижевности и науке. Отада име овог великог усамљеника, човека слабог здравља, без ближе породице, који се никад није женио, који није имао блиских пријатеља и који је, у часовима одмора, између научних проналазака, писао стихове, и то на енглеском — изговарају милиони људи по читавом свету, радознали коме ће припасти награда из његове заоставштине.

У почетку, Нобел је све своје баснословно имање завештао искључиво у научне сврхе. Пред крај живота увео је измене у свој тестамент, одвојивши извесан проценат за постигнућа из лепе књижевности, и то ни мање ни више него суму од 30 милиона шведских круна, од које ће се сваке године награђивати најбољи писац у свету. Кад је то учинио, Нобел се вероватно сећао својих сопствених речи некад изговорених: „Пишем само с времена на време да бих поддржао свој попуљани морал или да бих усавршио свој енглески језик“.

Нобел! Име дарекљивог шведског мецене постало је одавно синоним за славу. Који писац у свету, који физичар,

који физиолог не сања о томе да једнога дана задобије ово високо признање за своје дело!

Како се додељује Нобелова награда? У Шведској су људи по природи закопчани и дискретни, а поготову кад је у питању ово одликовање. Једном француском новинару била су потребна два пуна сата да докучи тајну додељивања ове награде у области књижевности. Та два сата он је провео у срцу установе која додељује Нобелову награду, у Шведској академији.

Ова установа броји 18 чланова и они се редовно са-стају једанпут недељно, сваког четвртка. Што се тиче рада на додељивању Нобелове награде, академици су основали комитет од три своја члана — то су сада песник Остерлинг, романијер Сиверц и песник Гилберг — чија је дужност да преко читаве године прате стваралаштво најбољих писаца у читавом свету. Кандидате за Нобелову награду предлажу или сами чланови Шведске академије, или сличне академије и друштва из свих земаља света, или пак то чине професори историје књижевности и језика с разних иностраних универзитета и колежа, или најзад претседници савеза књижевника и организација које представљају друге групације писаца у дотичним земљама. Предлагачи могу да буду и досадашњи носиоци Нобелових награда из свих земаља света.

Као што се види, Шведска академија обезбедила је широко учешће предлагача за носиоце Нобелове награде, како би била што боље обавештена о најдостојнијем који треба да прими ово одликовање везано за огромну новчану награду.

Почев од септембра месеца, Комитет подноси Академији реферате о појединим кандидатима на основу извештаја експерата, и то професора књижевности или страних језика, књижевних критичара или стручњака за поједине иностране литературе. Чланови Комитета обавештавају се о писцима у огромној Нобеловој библиотеци, која се сваке године повећава делима за која се зна да су у свету постигла највећи успех. Ако им се учини да би неки кандидат могао да дође у обзир и за ужи избор, онда се преводе два или три његова дела, како би академици могли да стекну лично мишљење и да, познајући дело и писца, до танчина учествују у претстојећој дискусији. И то су једини недовољно дискретни канали — то давање дела неког писца неком на преводу — којима доспе у свет вест о кандидатима за Нобелову награду. Јер, ретко се догађа да преводилац може да одоли искушењу и да не саопшти неком од својих блиских макар само наслов дела на коме ради и име аутора. Тада нема краја нагађању и надама. Ту је у питању, осим светске славе, и огромна новчане награда. Она је ове године, приликом додељивања шпанском песнику Хуану Рамону Хименесу, који живи у емиграцији, достигла износ од близу двадесет и пет милиона динара.

Лешјећа жаба

На лишћу камфоровог и сличног дрвета у Кини живи једна врста жабе која између прстију има опне сличног палобрану, па помоћу њих може да се спусти где жели. Природњак Бленфорд први је описао ову жабу, 1881 године, а 1899 испитали су је детаљније други научници. С горње стране ова жаба има светлозелену кожу с тамним пегима које личе на пеге по лишћу, па се та боја подудара са околином, те ју је тешко разазнати. То и штити „лешјећу“ жабу од непријатеља. Доња страна њеног тела је беличаста. На прима има набрану кожу у облику котурова, што јој омогућује да се креће по глатком лишћу. Има пискав глас, који личи на звук ксилофона. Женка може бити дугачка једанаест сантиметара. Јаја оставља по границима које се налазе под водом, на дубини од неколико метара. Мужјак може бити дуг осам сантиметара. Иначе, ова жаба може да мења боју према околини.

WALT DISNEY'S

ВЕЛИКА ПОТЕРА

ЗА

ЛОКОМОТИВОМ

ДУВОМ У НЕПРИЈАТЕЉСКОЈ ПОЗИЦИЈИ, ГРУПА ОБАВЕШТАЈАЦА ОБЕРА БУРИ ПУНОМ ПАРОМ ПРЕМА ОБЕРА НА УКРАДНОМ ВОЗУ.

ДАЛЕКО ИСА ЊИХ, ВОЗОВОМ ФУЛЕР О ЈОШ ДВА ЧОВЕКА, ПОЈУРИО ЈЕ ЗА ЊИМА ПЕШИЦЕ!

НАПРЕД СВЕ ЧИСТО! ЗАУСТАВИ НАЈТЕ!

„ГЕНЕРАЛ“ ЈЕ СТАО НА ОТВОРеној ПРУЗИ...

ШЕМО ЕНДРЈУС ПОЗВАО ЈЕ МОМКЕ ИЗ ТЕРЕТНОГ ВАГОНА...

МОМЦИ, СТАЛИ СМО ДА БИМО РАЗОРИЛИ ПРУГУ И ТЕЛЕГРАФСКУ ЖИЦУ! НА ПОСАО!

ЗА КУ ЖИЦУ!

ДА САМО ИМАМО ОДГОВАРАЈУЋИ АЛАТ!

ВАЖНО ЈЕ ИМАТИ ОДГОВАРАЈУЋЕ МОМКЕ, КЕМПБЕЛЕ!

УСКОРО ЈЕ „ГЕНЕРАЛ“ ПО НОВО КРЕНУО НО СЕБИ ЛОУДЕ КОЈИ СЕ НАДАЈУ ДА ЋЕ ОНЕСПОСОБИТИ ВАЖНУ ЖЕЛЕЗНИЧКУ ПРУГУ ИЗМЕЂУ АТЛАНТЕ И ЧЕТЕНУГЕ...

ПРЕКИДАЊЕМ ПРУГЕ ПОТпуНО СМО ОТСЕКАЛИ СВЕ ЈУЖНО ОД НАС...

А ТЕЛЕГРАФ ЈЕ МРТАВ! БАР ДО КИНГСТОНА!

ЗА ТО ВРЕМЕ ФУЛЕР И ЊЕГОВИ ДРУГОВИ ГОНЕ БРЗУ ЛОКОМОТИВУ НА РУЧИНОЈ ДРЕДИНИ!

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Снаја таласа

Mорска вода, кад је у покрету, врши веома јако дејство на земљу и често мења њен приобални лик. Нарочито је јако деловање таласа и плимне. Они који су били на м

Море може да раскине везу између два копна и створи мореуз, а може полуострво и рт да претвори у острво кад разори везу између њих и копна. Оно својим дејством може да прошири ушће реке и да га претвори у залив, а може да уништи копнену преграду између приобалног језера и споји се с њим.

Ово деловање је разумљиво кад се зна да средњи океански талас удара снагом од 30 до 35 тона на један квадратни метар обале у Шкотској. На Средоземном Мору снага морског таласа по једном квадратном метру износи 10 тона, а на Јадрану 3 до 5 тона. Пред таласа, море удара о обалу и отргнутим материјалом, а у вишим географским ширинама и леденим сантама. На обалу делују и морске струје, које лагано али сигурно нагризају и односе материјал обале у веће дубине.

Море нарочито разара и поткопава стрме обале. Леп пример тога је острво Хелголанд, које се налази према ушћу реке Везера. У једанаестом веку ово острво је било велико и напредно, а данас је то стена дуга око два километра и широка 600 метара.

Море такође дејствује и на равне обале, па је тако на немачкој обали створило нове заливе.

Али, док море на једном месту руши, оно на другом зида, јер често преноси материјал разорене обале на друго место и тако ствара ново копно. Захваљујући томе, море понекад приобално острво споји с копном и од њега створи полуострво или рт, као што је случај са некадашњим острвима Пионбином и Орбентелом, а сад ртовима који се налазе на западној обали Апенинског Полуострва.

БИСЕРКА

Бисерка или морска кокош назива се још и мисирка, морска и дукатка. Пореклом је из Африке. Дивље је природе, пискава гласа, пепељасте боје, а неке су плаве и беле. Бисерка се гаји и код нас. Месо јој је укусно, а љуска јајета тврда.

ГДЕ СЕ НАЛАЗЕ ФАЛКЛАНДСКА ОСТРВА?

Фалкландска Острва налазе се на истоку од најјужније тачке Јужне Америке. Она заузимају површину од око 12.000 квадратних километара.

Обала Фалкландских Острва пуна је фјордова, а на копну има много језера.

Становништво које живи на Фалкландским Острвима мало се бави земљорадњом (гаји кромпир, конопљу и жито), а више сточарством и риболовом. Ова острва су важна и у стратешком погледу, јер бране пролаз из Атланског у Тихи Океан. Главно место је Порт Стенли.

КАД ЈЕ ПОТПУНО РАЗВИЈЕН...

Сви знамо да је слон најтежа копнена животиња, али ма-

ло је познато да је слон, кад је потпуно развијен, тежа око 5.000 килограма.

ШТА ЈЕ ВЕРНИСАЖ?

Вернисаж је француска реч и значи дан уочи отварања сликарске изложбе на које немају приступ само позвани лица.

Велики губитак малих

На Хавајским Острвима научници одгајају једну нарочиту, крупнију врсту комараца који уништавају своје мање сроднике, опасне по човечје здравље. Ови крупни комарци, пренети из Јужне Африке, нешкодљиви су за људе.

НАЈНИЖЕ TEMПЕРАТУРЕ НА ВЕЛИКИМ ВИСИНАМА

Најниже температуре забележене на великим висинама помоћу балона нису

биде изнад области Северног и Јужног Пола, већ на висинама изнад Маршалских Острва, на Средњем Пацифику. Ова острва налазе се нешто северније од Екватора.

„ИНЕРТНЕ“ МАТЕРИЈЕ УНИШТАВАЈУ ИНСЕКТЕ

Неотровне, такозване инертне, материје помешане са отровним течностима повећавају њихову ефикасност. Највероватније је да честиче ових материја разлажу вештану опну инсеката и на тај начин омогућавају отрову да лакше продре у њихов организам. Облик ових честича веома је важан. Ако су оштрих ивица и врхова, нису ефикасне као глатке, заокружене честиче. Најбоље су честиче од неких врста глине и азбеста, док је, например, талк слаб помагач.

ЗРАЧЕЊЕ ПЛАСТИЧНИХ МАСА

Да би се побољшао квалитет пластичних маса, научници сада врше опште зрачење, јер се показало да се под његовим утицајем молекули ових материја укрштају и стварају много јаче везе. Сем тога, зрачењем се побољшава квалитет лепљивих предмета, могу се згуснути боје и, штавише, њиме се једна боја може променити у другу.

ФОСФОРΟΣ

Фосфорос је грчка реч и значи светлосна. У Старом веку то је било име за планету Венеру. Код Римљана је име за Венеру било Луцифер, а реч Луцифер значи: онај који носи светлост.

ЗГРАДЕ У ОБЛИКУ ТВРЂАВЕ

Нурани су камене грабевице у облику тврђаве, које постоје на Сардинији. Прастановницима ових крајева нурани су служиле за становање.

ЗЕДОУН ОД 28.000...

У мају 1962 године вулканска ерупција опустошила је град Сен Пјер на острву Мартинику, француском поседу на западној хемисфери. Од 28.000 грађана овог некад напредног града остао је жив један једини, и тај се налазио у затвору. Амерички трговац Костер, који је међу прима посетно унесрећени град, објавио је недавно први пут фотографије које је тада направио и описао своју посету Сен Пјеру.

Узбудљиви догађаји почели су за мене још у јужноамеричкој луци Кајен, у Француској Гвијани.

Тамо сам доживео праву епидемију жуте грознице и, како није било никога ко би сачувавао умрле, јер су се многи становници разбежали, понудно сам се месном свештенику да му помогнем у томе. Да би ми се на неки начин одужио за помоћ коју сам му указао, он ми је дао препоруку за гувернера Мартинике, молећи га да ми у свему изиђе у сусрет. Тада још нисам могао да слутим каква ће ми услуга бити потребна од гувернера.

На палубу је падао вулкански прах

Неколико дана касније, док сам пловио ка острву, почео је да пада на палубу брода неки изванредно ситан прах. Утврдили смо да је то вулкански пепео. У првој луци, Фор д'Франсу, главном граду Мартинике, владала је узбуна. Рекачи су нам да Сен Пјер, трговачки центар острва, удаљен свега двадесетак километара од Фор д'Франса, кинете не постоји. Ерупција вулкана Мон Пелеа потпуно је уништила град. Сви становници су погинули, осим једног затвореника који се налазио у дубоком подруму.

Пожелео сам да одмах одем у Сен Пјер и да направим који снимак. Међутим, изгледало је да ми се жеља неће испунити. Приступ у настрадали град био је забрањен, јер је постојао бојазан од нове ерупције. Причало се да тамо још влада страховита врућина. Осим тога, мени самом не би ни дозволили да идем, а пратиоце тешко да бих нашао. Но, како сам тада био младих жељава авантура, ове препреке брзо су биле уклоњене. Уосталом, посета Сен Пјеру не би била прва опасност којој се излажем, јер сам пре тога провео неколико година на Јужном Мору, тргујући бисером, где сам имао мноштво узбудљивих доживљаја.

С писмом кајенског свештеника отишао сам гувернеру. Кад је чуо за моју жељу, одлучно је рекао да је то немогуће. Ипак, на моје наваљивање, пристао је да ми стави на располагање један парни бродич, али без посаде. За пратиоце сам морао сам да се постарам. Уз добру напалу, машиниста бродича решио је да иде са мном, па се чак потрудио да нађе још два сапутника.

Призор који нам је пружио Сен Пјер био је заиста страхан. Нигде живота; свуда гробна тишина. Град је био потпуно порушен. Земља је била покривена слојем вулканског пепела дебелом неколико сантиметара, док лаву, која обично прати вулканске ерупције, нигде нисам видео. Питао сам се шта је могао да сруши масивне камене зграде и да највећи број њих срани са земљом.

Знакова да је владала страховита топлота било је довољно. Лешеве су били потпуно осушени и знатно смањени.

Али, рекло би се да ништа није горело. Или врелина није дуго трајала, или, — што је вероватније — није било довољно кисеоника за сагоревање. Теорија према којој су области запаљивих гасова силазиле низ Мон Пеле и с времена на време изазивали експлозије била је највероватнија. Мањи облаци ове врсте силазили су и касније низ падине вулкана. Одмах сам почео да снимам, што није било нимало једноставно, јер је плоче требало мењати после сваког снимка, а апарат је био монтиран на врло тешком статуи, тако да сам муке имао док сам га преносио, пуцајући по још врелом пепелу. Ипак сам успео

да направим око педесет снимака.

Непосредно изван вароши трава је била зелена. Несрећа је задесила само насељени део. Међутим, настрадали су сви бродови који су се нашли у близини. Велики таласи, настали после ерупције, избацили су их на обалу. На овим бродовима, од којих је један био велики пароброд, није нађен нико жив.

Остао је мртав град

Иако је од тог времена прошло више од пола века, нису ми потребне фотографије да бих се потсетно свих детаља. Страхоте које је оставила за собом једна од највећих природних катастрофа новијег доба не могу се лако заборавити.

Тек недавно сам сазнао да онај преживели затвореник, није био, како се тада тврдило, вишеструки убица, већ човек осуђен само на месец дана притвора зато што је нехо-

тице повредио једног свог другара. Његово чудесно спасење навело је власника циркуса „Барнум“ да га по америчким градовима приказује као какво чудо.

Град Сен Пјер никад више није обновљен у некадашњем обиму. Данас су преостале рушевине покривене пепелом каснијих ерупција, од којих је последња била 1929 године.

Рушевине и музеј привлаче многобројне туристе, од којих данашњих 5.000 становника Сен Пјера, истоименог градића у близини, имају лепе приходе. Стари Сен Пјер остао је мртав град.

ЧУДА ЉУДСКЕ ВОЉЕ

Одвек је било примера изванредне људске воље, по моћу које су појединци савлађивали највеће тешкоће, развијали своје скромне, па чак и незнатне, природне способности и дарове до највишег степена и остварили праве подвиге у сопственом усавршавању и изграђивању тамо где се томе нико није могао надати.

Док је Демостен био млад, врскао је и муцао, а потсмех својих другова и околине. Осим тога, био је необично неспретан и стилан, а његови незграпни покрети изазивали су опште подуркивање. Страшна воља да победи у једној судској расправи против свог татора који га је преварио била је почетак „чуда“ које му је омогућило да савлада све своје урођене недостатке. Из сата у сат, из дана у дан, Демостен је исправљао своје ма-

не и дотеривао своју неуглађену личност. Многи су се чудили кад би га гледали како

чиће, да би исправио своје недостатке у говору. Тако је Демостен од себе створио нај-

сатима корача крај обале реке, вежбајући се у вештини говора и надвикујући се с таласима. За све то време држао је у устима заобљене камен-

већег говорника античке Грчке.

Кад је Гете, 1794 године, посетио Шилера у Јени, велики немачки песник био је прави живи леш. Он је боловао од многих неизлечивих болести и лекари су му проричали скору смрт. Ипак је Шилер, захваљујући изванредној снази воље, живео још једанаест година и за то време написао многа чувена дела.

Велики немачки композитор Вебер био је оболео од неизлечиве туберкулозе. Ипак је он своја најлепша и најсјајнија музичка дела компоновао баш у то време, док је сенка смрти лебдела над њим. Прикован за постељу већи део времена, написао је опере: Прецоза, Слободни стелци, Еуријанте и Оберон. Умро је тек што је био напунио четрдесет година.

Бетовен никад није чуо своју Девету симфонију, једно од највећих дела у историји музичког стваралаштва, а своју Миссу солемнис и пет најбољих квартета за гудаче написао је кад је већ био потпуно глув. Он је неописиво патио због своје глувоће, која му је одузела оно што је за њега било најдрагоценије: свет звука. Ипак је баш у том најтрагичнијем периоду живота на-

писао Химну радости и уложно у њу најдубљу веру у чо века и његову несаломљиву вољу.

Посебан пример дивне снаге људске воље претставља Американка Хелен Келер. Марк Твен је писао о њој да је имала вољу која је ставља у ред највећих хероја у историји. Кад јој је било две године, Келерова је изгубила слух и вид. Без слуха и вида остала је потпуно слепа. Тако је живела до своје пете године. Претила јој је опасност да без три основна чула остане малолетна. Тада ју је прихватила храбра и одана Мери Саливен, која је и сама дуже времена била слепа. Развијајући њено чуло укуса до изванредног степена, она је унесрећеној девојци отворила врата која воде у свет. Дотле сасвим беспомоћна и такоређи непокретна као каква ствар, Хелен Келер је већ у дванаестогodiни почела готово самостално да живи. Кад је напунила деветнаест, ступила је на универзитет и тамо је успешно положила докторски испит. Мада никад није чула никакав звук, савладала је немоћ својих гласних жица и одлично је говорила француски, енглески и немачки. Написала је неколико веома читаних књига, а из међу осталих и дело „О оптимизму“.

Када човек остане без неког од својих удова, он га може заменити протезом. Ово није могуће кад остане без неког од чула. У таквим случајевима, каже један чувени професор, воља је најбоља протеза на свету.

Акробата Антан родио се без руку, па ипак је, захваљујући беспримерној вољи, постао геније своје вештине. Све је радио уз помоћ ногу и нојних прстију. Чак је и пливао, вешто као риба.

Многи инвалиди без руку или ногу постали су сјајни спортисти шампиони захваљујући својој вољи. Чувени швајцарски планински водич Роберт Чуми изгубио је ногу у једној несрећи. Упркос томе, наставио је свој опасан позив и успешно савлађивао најтеже и најнепреступачније врхове. Био је и одличан смучар. Дугогодишњи аустријски тениски шампион Редл није имао десну руку, а светски првак у тенису Американец Тони Траберт боловао је у детињству од деце парализе.

Најплоднији писци

Међу писцима који нису створили дела од веће вредности није мали број оних који су написали преко 200 романа и других већих радова. Али, и међу најистакнутијим писцима има необично плодних уметника, који су створили огроман број књижевних дела.

Један од најплоднијих био је француски књижевник Оноре де Балзак, чија целокупна дела обухватају око 120 књига. Дела филозофа Волтера скупљена су у сто књига, а Александар Дима-отац објавио је преко 300 дела, мада има још доста његових необјављених романа. Шпански књижевник Калдерон написао је преко 200 романа и драма. Леонардо да Винчи, који се може сматрати за човека чији је геније обухватио највећи број научних и уметничких области, написао је 120 књижевних дела, мада је у књижевности најмање познат. Осим тога, оставио је за собом стотине мемоара, пројеката и рачуна који претстављају неколико хиљада штампаних страница. Али, пре свега, он је творац многих изванредних уметничких слика.

Међу савременим писцима најплоднији је Француз Жил Ромен, чије дело „Буди добре воље“ обухвата 27 књига. Међу писцима детективских романа најплоднији је Француз Жорж Сименон, који од 1931 године пише просечно десет романа годишње.

Кроз наше старе редакције

Како дана, обично у поподневним часовима, у редакцијима наших листова је живо. Вести долазе са свих страна, без обзира када се и где догодиле. Савремена техника омогућила је да су далеки градови Лондон, Вашингтон, Токио, Њу Делхи и други исто тако „близу“ редакцији као и неко место у нашој земљи. Простор и време су „смањени“: километар је „постао“ милиметар, а дан секунда. Оно што се догоди ма где у свету сазна се код нас готово у исто време. Али, некада није било тако. Овде ћемо изнети слику из живота једне наше старе редакције — „Новина Србских“, чији се први број појавио у Бечу 1 августа 1813, а последњи у фебруару 1822 године.

навраћали српски трговци, где су се састајали и српски књижевници коју су живели у Бечу или долазили омамо. Соба у којој је радио њихов уредник Димитрије Давидовић, уз помоћ једног или двојице студената, била је полумрачна и прилично тесна, али никад није била без посетилаца.

Вук Караџић био је најчешћи посетилац редакције, а у њу је навраћао и Прота Матеја Ненадовић кад је 1815 године боравио у Бечу. У тој соби савијале су се новине и отпремале на пошту, писани су чланци и вођени дуги разговори о српској књижевности. Ту се родила многа лепа мисао која је тек много доцније могла бити остварена. И из Доњих крајева (тако је називана данашња Војводина) било је овде посетилаца. Они би причали шта се тамо догађа, шта се чује из Србије итд. Али, једини талаћи наш новинар, Димитрије Давидовић, мало је коју од тих вести смео да искористи за свој лист.

И док су се тако водили разговори, често се дешавало да се одједном појави штампарски шегрт с панталкама хартије на којима је био отиснут слог за идући број новина. Ако се код уредника затекао писац неког чланка, онда је он

сам вршио исправке, пажљиво читајући неколико пута свој састав и љућећи се на Немца слагача који је сасвим изменио смисао појединих вести. Иначе, исправке је вршио уредник, сматрајући да му је то, поред писања чланака и белешака, најважнији и најодговорнији посао...

У лето 1835 године Срби који су живели у Аустрији добили су поново лист на свом језику. У Пешти је тада почео да излази „Србски народни лист“. То је била заслуга Теодора Павловића, који поред Димитрија Давидовића узима најистакнутије место у стварању српске повремене штампе. Савременици су га сматрали оснивачем српског новинарства и означили му „одлично место у повесници српске књижевности и народног живота“. Педесет година доцније један српски књижевник је писао: „Издавање новина није ни данас лак и пријатан посао. У оно време било је то са стотруким незгодама и неугодностима и невољама скопчано. А што се материјалног добитка тиче, то ће свако лако разумети да о њему ни говора није могло бити, кад је журналистичка публика тек у стварању била“.

Све више места за књижевност

„Србски народни лист“ је током свог излажења уступао све више места књижевним прилозима, приповеткама и пе-

смама, књижевним расправама и извештајима о значајнијим културним догађајима, не само код Срба, него и код осталих словенских народа. Многи млади људи окушали су у овом листу своје песничке способности, јавили се у њему с једном или више песама, па онда заувек замукнули. Било је то време кад је готово сваки ђак састављао песме и мучно се крпећи стихове. И доцније чувени српски романтијер Јаков Игњатовић, као тринаестогодишњи дечак, јавио се једном песмом у „Србском народном листу“. То је био његов „Улазак у књижевност“, али и једна од ретких песама које је Игњатовић испевао у свом животу.

„Који је год у себи осећао нешто талента, сваки је што писао, а најрадије стихове. То је већ управо ушло у моду. Па каква је то радост била — своје име, потпис, видети у „Народном листу“, у „Народним новинама!“ — писао је четрдесет година доцније у својим мемоарима Јаков Игњатовић.

Сигурно је било много тих младих набећених песника, па се није могло све штампати што су они доносили уреднику листа. — Теодор Павловић био је ту строг, престрог. Кад

му каква младић штогод поднесе да метне у новине, он рукопис задржи, па обрече да ће извидети. Сад мора тај рукопис проћи пургаторију (чистилиште)“. И Јаков Игњатовић саставио је чланчић о једном старом српском насељу у Мађарској и однео га Теодору Павловићу. Он га узме у руке, „маше главом, види се да му се допада“.

— Добро, голубе мој, рече, али то мора проћи ревизију (преглед). Нек' остане овде, видећу...

И Јаков Игњатовић је чекао стрпљиво две недеље, али са узбуђењем отвара сваки нови број „Народног листа“, завирује у њега и тражи свој чланак. Но, чланка нема. Тада се осмели и оде Павловићу да пита што је с његовим саставом. Овај му рече да га је дао свом помоћнику. И опет Јаков Игњатовић стрпљиво чека, али недеље пролазе а чланак не излази. Онда се опет осмели и пође уредникову помоћнику.

— Изнићи ће, рече му помоћник, али с неким исправкама.

Срећни дан Јаше Игњатовића

Дошао је тај срећни дан. Поправке су биле незнатне, али уредник је хтео да покаже младом човеку да у новине не може тако лако све да уђе и да и оне боље ствари треба да прођу кроз уредничко решето.

„Тако се мој чланак читао. Другови ми честитају, а моја прса од радости дижу се“, — сећао се после четрдесет година Игњатовић, прослављени српски књижевник, свог првог

чланка који је објавио у „Србском народном листу“.

Теодор Павловић био је власник, издавач и главни уредник својих листова (1838 покренуо је и „Српске народне новине“), али он није у њима сам радио. Постојало је мало уредништво од неколико чланова. Павловић је имао змењеника, али би он најпре прочитао сваки чланак и дао о њему своје мишљење и упутства шта треба да се учини. У уредништву је радило и неколико ђака, који су кориговали рукопис, преписивали у чисто и слали у штампарију, вршили коректуре, лепили адресе, спремали на пошту и радили све остале ситније редакцијске послове.

Павловић је имао и своје дописнике, који су му слали извештаје из разних места где су живели Срби. Он је много подигао на дописнике и радо им је уступао простор у својим листовима. Желео је да се кроз дописе виде настојања српског народа у свим областима живота, а дописи су давали и живост листовима. Сав материјал је пажљиво прегледао, о појединим стварима дискутовао са својим сарадницима, а извесне ублажавао, јер је цензура била врло строга. Његови сарадници, нарочито ђаци, примали су плату. На кући где је било уредништво његових новина стајала је табла с натписом. То је већ прва редакција и Павловић је био први новинар код Срба који је у редакцији организовао посао по угледу на развијеније немачке и мађарске листове у Аустрији.

Клизанње на таласима

Припадници племена Канака, на Хавајима, одушевљавају се једним необичним спортом на води. Сваки купац има даску која се на Хавајима зове „папа хенару“, што значи „даска за клизање на таласима“. Даска је дуга 1,5 до 2,5 метра и широка између 40 и 50 сантиметара. По изгледу јако потсећа на даску за глачање рубља, а може да буде равна или угнута. Углавном се израђује од дрвета „коа“, мора да је добро углачана и најчешће је обојена црно. По употреби ставља се на сувце да се сасвим осуши, затим се у њу утрљава кокосово уље, меће се у неку врсту футроле и држи обешена о ексер. Хавајци се баве овим спортом у близини обале или тамо где има подводних стена, јер се о њих таласи снажно разбијају,

што купачима причињава нарочито задовољство. Уколико је море немирније, таласи су већи и човек има утисак да је завитлан као на љубавци. Чим море постане повољно за „клизање“, Хавајци пливају према пучини, гурајући пред собом даску готово један и по до два километра. Пошто се на њу попиу, чекају да наиђе велики талас и потом, одржавајући равнотежу, „клизају“ се до обале, после чега наново пливају према пучини.

Харпија

Харпија је птица која спада у породицу орлова, а живи у тропским пределима Америке. Она је велики грабљивац. Има оштре и јаке канџе и веома јак кљун. Урођеници причају о њој чудне приче, а неки верују да напада и људе. Харпијин горњи део тела је тамне боје, а прса су јој бела. Висока је око један метар. Храни се срнама, мајмунима, лењивцима, напада псе и ракуне, а урођеници тврде да напада и младе јагуаре. Дешавало се да нападне и децу. Индијанци цене њено перје и носе га као украс.

ЗАШТО СЕ ЉУДИ ГОЈЕ КАД ОСТАВЕ ДУВАН

Кад особе које су пушиле више од 15 цигарета на дан оставе дуван, оне обично почну да добијају у тежини.

Разлог овој појави, тврди директор Сетеновог психијатријског института у Балтимору, у Америци, није укорењено веровање да пушење убија апетит, већ то што претерано пушење, претерано уживање у једу или алкохолу имају свој корен у човековој потреби да прибави себи неко задовољење, олакша физичку и нервну напетост и да се заштити од страха.

Храна, дуван или алкохол делују као нека врста средства за умирење. Лишите човека једног од тих средстава, он ће прибећи другом. Ако се одрекне дувана, он ће, ако не пије алкохолна пи-

ћа, неминуовно почети да више једе. Или: смањите му оброке, он ће или више пушити, или ће више пити. Према томе, људи који много пуше, сувине једу или уживају алкохол нису на извесан начин задовољни својим животом.

Кад је излазио лист „Враголан“

„Враголан“ је један од првих шаљивих и сатиричних листова у Србији. Излазио је 1871—1872. Главни сарадници били су му Ђура Јакшић и Милован Глишић.

Колаци од земље

Међу становницима Јаве има их који једу глину. Пошто се „тесто“ замеси, развије се на равну подлогу и исече у комаде од којих се праве мали фишци, као корњети за сладолед. Тако начињени колаци зову се „ампо“ и продају се на пијацама. „Ампо“ има помало бљутав укус и мирише на загорело, јер је печен на ватри. Зато што је порозан, упија влагу и брзо

суши језик. Јаванке, да би остале лепе, избегавају да се гоје и, пошто ова врста колача лако засити а нимало не храни, омиљена је код јаванских жена. На Јави се од истог „теста“ израђују мале фигуре којима се деца играју, а кад им се те играчке досаде она их — поједу.

Рейки рејови

Познато је да се укрштањем појединих животиња могу добити нови примерци. Тако су Јапаници успели да одгаје такозваног јокохама-певца, који има веома дуг реп. У Јапани постоје о томе и приче. У давно време једна јапанска провинција решила је да узме као украс за копље свога војничког стајежа дугачко перо из репа јокохама-певца. Тај украс требало је да се носи у поворкама које су приређиване приликом државних свечаности. Сви су тежили да имају што дужа пера, па су због тога она постајала све скупља. Тада су многи почели да гаје ову врсту петлова, одабирајући оне који су имали најдуже репове. У старим хроникама прича се да их је било с реповима дугачким пет до шест метара. За овакве петлове плаћане су огромне суме.

Јокохама-певци не гаје се више у ту сврху, али се и сад могу наћи примерци с репом дугим три до четири метра. Они се гаје у уским и високим кавезима, у које светлост пада само одозго. Сваки други дан певци се пуштају да прошеташу, а реп им придржава одређени чувар. Сваког месеца они се перу у топлој води и суше на сунду, а хране их пиринчем и свежим зељем. Воде пију много. Веома су пењене оне врсте које имају бело перје, првене очи и златножут кљун и ноге.

О богатствима Антарктика круже већ много година фантастичне приче. Говори се о баснословним количинама злата, урана, нафте и угља, које само чекају човека. Често се притом претпоставке и нагађања научника узимају као готова ствар. Међутим, истраживањима добијени подаци о богатствима Антарктика још су врло оскудни, а предвиђања о корист-

Каква бојаштиња крије АНТАРКТИК

но, на коме се простирала тропска пустиња, с пешчаним дунама, али и с великим морским заливима и лагунама. На обалама тога копна било је живота. После тога покриле су Антарктик бујне тропске

подељени на четири разна континента, претстављају данас богат, па чак и искључив извор многих сировина. Тако они дају целокупну производњу дијаманата, половину злата, драгог камења и урана, сав торијум, метал ниобијум, као и циркон и берилијум. Ово богатство континента на јужној земљиној полулопти даје повода веровању да ће слична ситуација бити и на Антарктику. Наде се полажу нарочито у онај део који се налази испод Јужне Америке и за који се сматра да претставља продужење Анда. Тамо се очекују велика налазишта обојених метала — платине, олова, никла, хрома и молибдена. Сродство тог дела Антарктика са Андима указује и на вероватно присуство нафте. Јер, исти они морски становници који су у давна времена испуњавали мора над данашњом Јужном Америком и од којих је постала нафта, живели су и у морима која су се простирала над данашњим Антарктиком.

Ипак, нафта на Антарктику још није пронађена. Елсвортова експедиција, 1939 године, трагала је на погрешном месту и наишла је само на вулканске стене. Насупрот томе, трагови других природних богатстава већ су нађени, као на пример никла, кобалта и хрома. На неким острвима поред

обала антарктичког континента нађене су руде пирита и бабра. Оне се могу посматрати како се километрима протежу кроз стене. Истина, ове две руде леже на острвима без употребљивих лука, али искуства са Арктика моћи ће корисно да послуже за копање руде у овим крајевима вечитог снега и леда. Налазишта угља су позната, али човека од

њих дели 600 километара платна већег леда, један глечер и 2.300 метара стрмог успона уз планину. Снежни и ледени покривач ометају истраживања која се врше из авиона, помоћу Гајгерових бројача и магнетометара. Зато је искоришћавање богатстава Антарктика данас још утопија, али утопија која ће можда сутра постати стварност.

Па ја имам брата-близнака...

Приликом једне авионске несреће над Западном Немачком, тешко је настрадао амерички пилот Родни Мадера. Он је добио страшне опекотине по лицу и већем делу тела. После дужег лечења, преболоо је ране, али ожиљци од опекотина су остали. Лекари су све учинили да пластичном операцијом помогну унакаженом младићу колико је то било могуће. Секли су здраву кожу с његове леве руке и калемили је на изгорела места на лицу. Док је вршио операцију, главни хирург америчке војне болнице у Висбадену, мајор Филип Кокс, изразио је жаљење што нема више здраве коже, јер калемљење има трајан успех само кад се врши са истоветном кожом, тј. с кожом самог пацијента, или његовог брата-близнака, ако га има.

— Штага што немате близнака, — рекао је хирург Роднију. — Могли бисмо вас потпуно излечити.

— Шта? — узвикнуо је млади пилот. — Па ја имам брата-близнака.

Његов брат Чарлс такође се налазио на војној служби, али у самој Америци. Одмах му је дато одсуство и авионом је пребачен у Западну Немачку, где је у висбаденској болници добровољно ставио своју кожу на располагање лекарима. Хирург Кокс најпре се потрудио да утврди да ли су Родни и Чарлс идентични близанци у биолошком смислу. То је учинио пробним калемљењем једног малог комадића Чарлсове коже на Роднијево изгорело тело. Наиме, кожа различитих особа биолошки је различита и, калемљена, она се после кратког времена суши и распада. Пошто је проба утврдила биолошки идентитет, са Чарлсовог тела исечено је дванаест кашева коже, дугих 30 и широких 5 сантиметара, који су заменили изгорелу кожу на Роднијевом телу. Накалемљена кожа одмах се „примила“ и Роднијево лице и тело сада једва да показују знаке ранијих изгоретина. Чарлсове ране такође брзо зарашћују. Оба близанца напустила су болницу здрави и задовољни.

ВЕРОВАМЛИ ИЛИ НЕ...

ХРАСТ — ЦИП

У Гриничу, у Енглеској, налази се један стари хрст чије дебло има 16,5 метара

у обиму и у чијем шупљем стаблу комотно може да се постави сто за дванаест особа. И поред дубоке старости, хрст сваке године оселени.

КАД СУ РОДИТЕЉИ ПУТУЈУЋИ ГЛУМЦИ...

Максина Елиот Рибел из Корнингта, у Америци, променила је 400 школских установа док је завршила основну школу. Објашњење за ову „несталност“ веома је једноставно: њени родитељи били су путујући глумци.

ПРЕМА ПРЕЗИМЕНУ И ЗАНИМАЊЕ

У Броктону, у америчкој савезној држави Масачусетс, постоји једна обућарска радња чији се сопственик зове Џон Фут. Његово презиме уствари значи „нога“.

ЗГРАДА БЕЗ МАЛТЕРА

Храм Амбанан, у Колапуру, у Индији, саграђен је без малтера, једноставним

слагањем камења један на други. Упркос томе, храм се држи већ више од осам векова.

КОРИСТАН ГРОМ

Пре две године, у кућу капетана Болинга Вилијамса из Билоксија, у Америци, ударио је гром. Заправо, гром је ударио у металом оковану кутију за дувачу која је стајала на једном сточићу крај отвореног прозора. Више од годину дана капетан Вилијамс није могао да отвори ту кутију, јер је била забрекла. Како му је то била драга успомена из рата, он није покушавао да је насилно отвори, бојећи се да је не оштети. Међутим, после удара грома, кутија се опет могла отворити и затварати.

ПОРОДИЦА С ЦРНИМ РУКАМА

Готово сви чланови породице Ханапел из Дезбурга, у Холандији, имају од детињства дланове покривене

великим црним жуљевима. Жуљеви почну да им се појављују убрзо после рођења.

ма које ће човек имати од ове области засад су само претпоставке. Ипак, оне нису лишене сваког основа.

Антарктик није увек био оно што је данас, то јест земља леда, глечера и снежних олуја. Он је то, вероватно, постао „тек“ за последњих неколико милиона година. Неко време се на простору данашње Антарктике таласало море пуно риба, мекушаца и корала. Затим се појавило коп-

прашуме. Окамењена стабла и лишће дрвећа из тога времена претстављају данас најбољи доказ о прошлости Антарктика. Нека од њих су истоветна с дрвећем нађеним на другим деловима земљине полулопте, у Аустралији, Јужној Америци, Јужној Африци и Индији. Сви ти континенти и делови континента били су пре четири милијарде година делови једног великог континента — Гондваналенда. Делови тог Гондваналенда,

Цуеиловине
Малог
Џонија
МОРНАРА
ТОМАТРАУТА
И КИНЕЗА
ШАНГ-ЛИНА

МУДРО ЈЕ РЕЧЕНО:
КАДА НЕМАШ ОНО
ШТО ЖЕЛИШ, ЖЕЛИ ОНО
ШТО ИМАШ! И КАД ЈЕ
СВЕ ИЗГУБЛЕНО,
БУДУЋНОСТ,
ИПАК
ОСТАЈЕ*

КОПНО НА
ВИДИКУ!

КОПНО!
ТАЈ
СТРАЖАР
ЈЕ ПОЛУДЕО!
ПА МИ СМО
ХИЛАДЕ
МИДА
УДАЉЕНИ
ОД КОПНА!

КАДА БИ СВЕ
БУДАЛЕ
НОСИЛЕ БЕ-
ЛЕ КАПЕ,
ИЗГЛЕДАЛИ
БИ СМО КАО
ЧОПОР
ГУСА-
КА!

НЕБЕСА!
ГОТОВИ
СМО!

ТРАС

СРЕЋА ЈЕ У СТАЊУ
ДА НАС НА СВОЈИМ
КРИЛИМА ПРЕНЕСЕ
И ПРЕКО НАЈДУБЉЕГ
ПОНОРА ОПАСНОСТИ!

КО ЗНА ШТА СЕ
КРИЈЕ У ОВОЈ
ТАМНОЈ ШУМИ
БАМБУСА...
КАКВЕ СВЕ
ОПАСНОСТИ ВРЕБА-
ЈУ НА НАС...

НАСТАВИЋЕ СЕ

Сасвих Страна

ЕЛЕКТРОНСКИ КОМПОЗИТОР

Ако је веровати, телефонска компанија „Бел“ израдила је машину са електронским мозгом која компонује музику. Машина испицује ноте и одређује ритам. Ако је партитура таква да би музика била неугодна за уво, „електронски

композитор“ то одмах „осети“ и сам отстранује ноте које чине да композиција непријатно делује. Овако створена музичка дела већ су извођена, нека су снимљена и на плоче и, кажу, пријатна су за слушање.

УНИВЕРЗАЛНИ ТЕРМОМЕТАР

Израђен је први електронски термометар. За разлику од досадашњих, „класичних“, који се стављају испод пазуха или испод језика, нови термометар је толико осетљив да показује температуру чим се стави ма на који део тела. Он ће бити од велике користи зато што болничко осо-

бље неће морати да узнемирава тешке болеснике откривајући их и покрећући им руке, а моћи ће да мере температуру и онда кад оболели спава. Нови термометри праве се од германијума.

ХЛАДНА АТОМСКА СВЕТОСТ

Једно француско предузеће добило је право продаје „извора“ хладне светлости који се заснива на радиоактивном стронцијуму 90. Таква извор требало би да светли 30 година, дају-

ћи светлост која може да се види и помрчини са отстојања од 200 метара. Поред зелене, ова светлост може да буде и у свакој другој боји. Једна зрачна плочина, чији је пречник пет сантиметара, стаје 2.000 франака и може успешно да замени батериску лампу.

„ТАЈНО ОРУЖЈЕ“ ПРОТИВ МИКРОБА

Лекари из дана у дан долазе до закључка да антибиотици немају ону снагу и сузбијајућу болести како се то раније мислило. Најмање, догађа се природно одбирање и микроби којима досад познати антибиотици нису могли да нашкоде не само што остају у животу, већ се размножавају знатно брже, на рачун оних који су уништени. Због тога су лекари одлучили да начине „тајно оружје“, против кога микроби још нису опробали своју снагу. Тај нови лек, еритроцин, препишаће се болеснику тек пошто су се сви други антибиотици показали безуспешни. Еритроцин, како се знаје, неће се продавати по апотекама, нити ће се делити болницама. Њега ће болесник добити тек пошто се три лекара сложе да су сва друга средства била узалдна.

ДА ЛЕК ОСТАНЕ СУВ

Многи хемиски производи, а нарочито лекови, лако упијају влагу, тако да до недавно од њих нису могли да буду заштићени ни на који начин. Сада се у Француској производе у великим количинама заштитачи с нарочитом смесом, углавном са силицијумом, која упија влагу и не допушта да она продре у боцу.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

СПРЕМАЊЕ ЗА ЗИМУ

Лето и даље траје кад наједном наступе промене. Иако су дани још топли, ноћи су већ свежије. Ускоро почињу кише и од доскорашњих врућина ни трага! Лишће добија све могуће нијансе боја, од угаситозелене, па преко жуте и мрке, до јасноцрвене. Птице, које су доскора летеле усамљено, сад се скупљају у јата. Поред тога, оне добијају друго перје и гоје се. Чак се и људи крећу брже него пре неколико недеља. У ваздуху се осећа јесен.

Код животиња се та промена јасно запажа. Не чују се више зривавци; они су снели своја јаја на неком скровитом месту у земљи. Све животиње ужурбано раде да се што боље припреме за зиму, почев од мравца, који гомилају храну у својим складиштима, па до веверице, која неуморно пуни своју дупљу. Неке друге животиње поступају друкчије. Медвед гута огромне количине хране, да би створио резерве у свом телу, и тако се припреми за зимски сан.

У јужним пределима јесен се не схвата толико озбиљно. Тамо је то најпријатнија сезона — није хладно, а није много ни топло. Има и довољно хране за све, чак и за птичје селице и животиње које полако стижу са севера. Занимљиво је да птице из јужних крајева имају нарочите стражаре, који се утркују ко ће пре видети прва јаја са севера, јер је то сигуран знак да почиње зима — али далеко од њих!

БЕЗБЕДАН АУТОМОБИЛ

Стручњаци Аеронаутичке лабораторије у Америци направили су модел аутомобила који ће, према њиховом мишљењу, смањити на половину број смртних случајева на америчким друмовима. Споља, овај ауто изгледа као сваки други, док је унутрашњост из основа измењена. Засад је начињен само прототип, који је у студијуму испитивања и усавршавања, али ће се доцније израђивати и сериски. У чему су та побољшања? Пре свега, во-

лан је потпуно одбачен. Замењен је двома ручицама, са обе стране, које дејствују преко хидрауличног механизма, а леже упоредо с подом, на погодној висини. Према грудима, где је био волан, налази се јастиче, а испод њега полукружна ракља која држи возача уз седиште. И возач и остала лица седе у удобним седиштима, само су седишта путника повучена уназад и нешто су нижа. Сви путници такође су осигурани ракљама које их држе за седиште. Врата су из два дела и преклапају се као на трамвајима. Кров је појачан металним полукружним шипкама, сличним онима које код камиона служе за намештање платна. Предњи део је у стаклу, тако да је видљивост добра.

ПРЕОБРАЂАЊЕ АТОМСКОГ ЗРАЧЕЊА У ХЕМИСКУ ЕНЕРГИЈУ

Два научника из Националне лабораторије у Брукхевну, у САД, учинили су први корак у преобраћању атомског зрачења у хемиску енергију. Принцип је јонизовање честица и њихов непосредан утицај на хемиске промене, на исти начин као што сунчева енергија, фотосинтезом, прелази непосредно у хемиску.

БЛАГОСТАЊЕ И ГОЈАЗНОСТ

Према проучавању једног америчког лекара, спокојан и угодан живот чини да људи почињу да се гоје. Људи у удобности и безбедности немају никаквих брига, узимају више хране него што троше енергије, више се возе него што иду пешине и свде своје кретање само на најнеотребнији минимум. Истовремено, овај лекар озбиљно опомиње своје sunarоднике на ову чињеницу и указује на статистике осигуравајућих друштава, из којих се јасно види да је век гојазних људи знатно краћи од просечног људског века.

НЕРВНЕ ЋЕЛИЈЕ МЕЊАЈУ ОБЛИК

Према опитима које су вршила два енглеска лекара из Бирмингема, језгро нервне ћелије у мозгу шири се или скупља према томе каквој се активности подвргава тело. Приликом анестезије, например, језгро нервне ћелије у мозгу миша скупља се, што је утврђено непосредним мерењем. Чим анестезија престане, нервна ћелија добија нормалан изглед. Но, ако се животиња гони на трчање или пливање, и то до изнемоглости, нервне ћелије мозга постају веће но што су биле за време мировања.

ЗАТО ШТО СУ КОРИСНИЈИ...

У Енглеској су дуго испитивани гумени чамци и сплавови за спасавање, па пошто се дошло до закључка да су они много практичнији и кориснији него обични чамци решено је да се поставе на свима британским рибарским бродовима. Према најновијим извештајима о разним несрећама које су се десиле на мору, види се да је број настрадалих веома мали, што на првом месту има да се захвали употреби гумених сплавова и чамца који могу веома брзо да се надувају.

НИЈЕ ЗА ДУЖУ ВОЈЊУ

У једној фабрици у Колораду израђена је аутомобилска гума тешка четири и по килограма, која може да се носи у малом пакету. Она се лако намешта, али се засад не употребљава за дужу војњу, већ треба само да послужи шоферу док не стигне до прве станице или гараже. Дакле, старије гуме су ипак боље, иако су теже.

ГДЕ СЕ НАЛАЗИ ГОРНЕРОВ ГЛЕЧЕР?

Горнеров глечер налази се на северном нагибу Монте Роза. С његова гребена пружа се диван поглед на Матерхорн. Надморска висина је 3.196 метара.

Јестели век чулига...

... у време кад се градила железничка пруга Тифлис-Џулафа, за раднике су биле подигнуте нарочите куле за спавање. Чим би завршили посао, радници су се пели на куле, да би победили од комараца који лете само на један и по метар изнад земље. Ти комарци појављују се тек кад падне вече, те радницима нису сметали преко дана.

... на планинском врху Монте Роза, у италијанским Алпима, на висини од

3.500 метара налази се једна кула светиља. Кула служи за оријентацију авиона.

... у водама на источној обали Гренланда живи риба која има четири израштаја веома слична ногама. Ову врсту риба открио је, 1936 године, дански научник Кох.

... у Белгиском Коку живи једна група „белих Црнаца“ који имају жућкасту кожу, плаву косу и очи црвене као код албинова.

... сваког дана у свету се потроши око 4 милијарде палидрава, при чему изгоре око 800.000 кубних метара дрва и 420.000 килограма фосфора.

... постојбина чувене бриселске чипке није Белгија, већ Италија. Тајна израде ове чипке пренесена је у 15 веку из Италије у Француску и Белгију.

... 16 јуна 1836 године, у једном париском листу први пут се појавила, данас тако често, напомена „наставиће се“. Та дана почело је објављивање првог романа у наставима.

... од кичме великих морских паса праве се штапови за поштапање.

... као знак жалости, Корејци носе велике шешире сличне

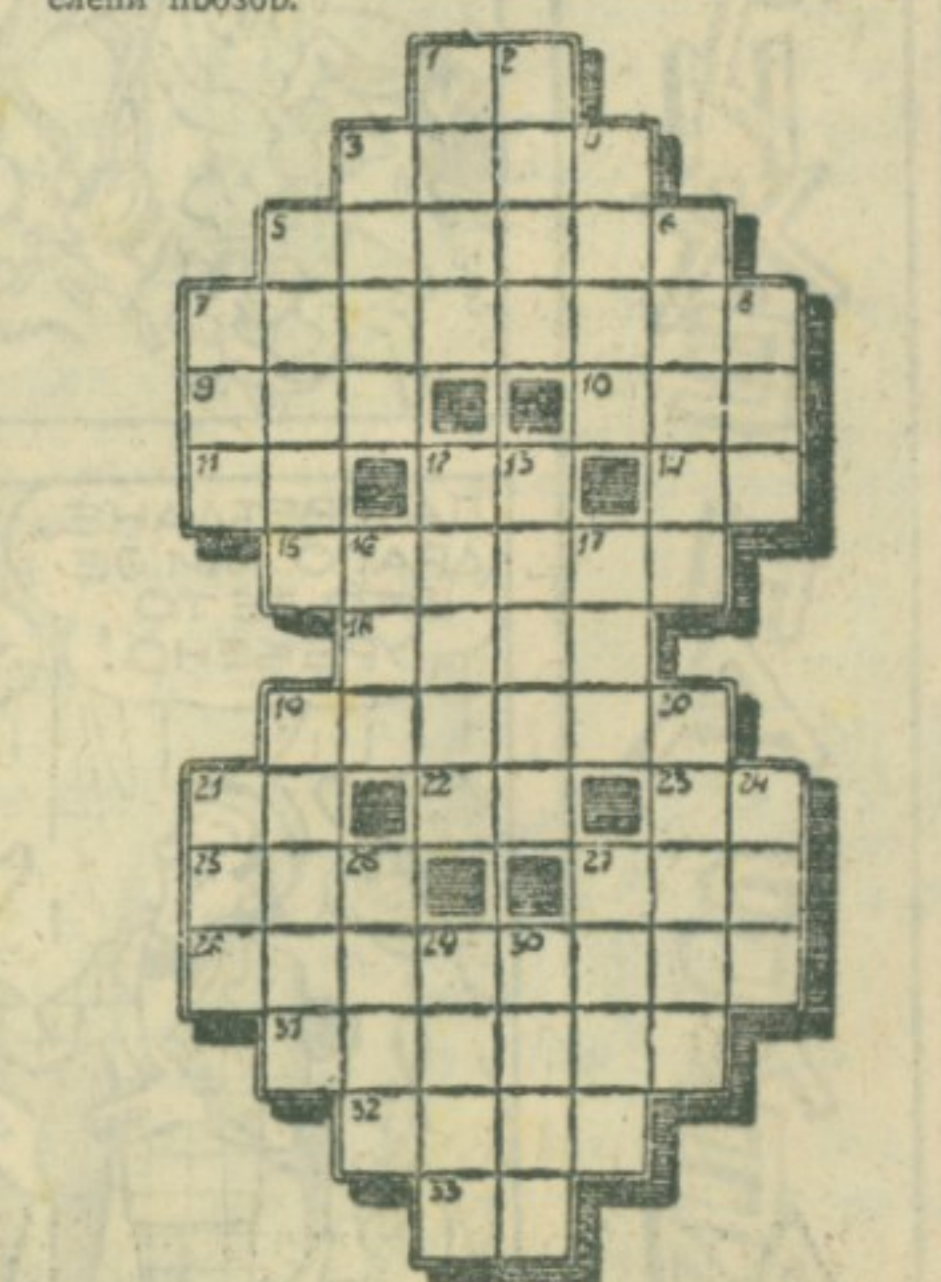

кишобранима, чији им се обод спушта до пола леђа.

УКРАЈИТЕ СЕ

Ведовањо: 1) иницијали имена и презимена спског песника и драматичара (1841—1910); 2) женско име; 3) град на Сицилији; 4) насеље, насељина на туној територији; 5) мушко име; 6) маестро од почета или осле; 7) део у Северној Италији; 8) врста пештура; 9) ознака за рок плаћања или доспелости; 10) део пинтока Првог Дома; 11) повољни насип од песка; 12) чаролија, враџбина; 13) слово латинице; 14) предмет кол грчких сложеница са значењем: не, без; 15) негација; 16) узник; 17) леопетеле; 18) освежавајући напитак; 19) римска војна јединица; 20) вуљник угља у Исто; 21) старо египатско божанство.

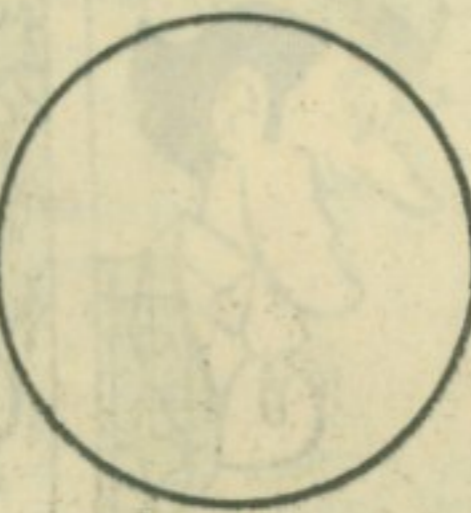
Усправно: 1) ловачко оруђе кол сточара у Јужној Америци; 2) љубан; 3) производ физичког или умног рада; 4) индиго-биљка; 5) планина у Далмацији; 6) једна од САД; 7) статуа; 8) света (твр.); 9) 12. века у Северној Италији; 10) лек против грознице; 11) део остова; 12) озапана обала; 13) етновалентни валдиал; 14) једна електрота; 15) шпански леген авни (чуж); 16) једна (слов.); 17) муслиманско мушко име; 18) наш шаховски мајстор; 19) необрађена површина златне земље у једној години; 20) удубљење у зиду, слепи прозор.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Ведовањо: 1) стап; 2) Аполон; 3) Скир; 4) Вије; 5) Татим; 6) ли; 7) Анам; 8) ки; 9) Отело; 10) сир; 11) одан; 12) покрет; 13) бола; 14) Нам; 15) анола; 16) са; 17) Само; 18) ад; 19) даван; 20) над; 21) тера; 22) Микена; 23) Марс.
Усправно: 1) Спира; 2) Тоино; 3) ал; 4) дов; 5) Ака; 6) Нил; 7) Стикс; 8) Силов; 9) матор; 10) мелен; 11) Нипон; 12) Латас; 13) Ролос; 14) кадар; 15) Раван; 16) Мајна; 17) аматер; 18) Овенс; 19) рам; 20) ада; 21) Рим; 22) ка.

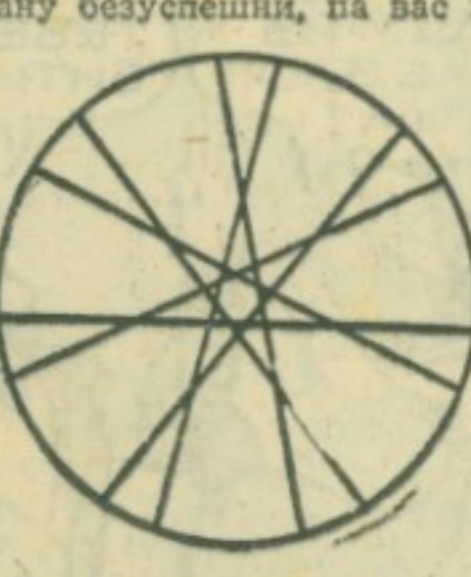
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Подела круга

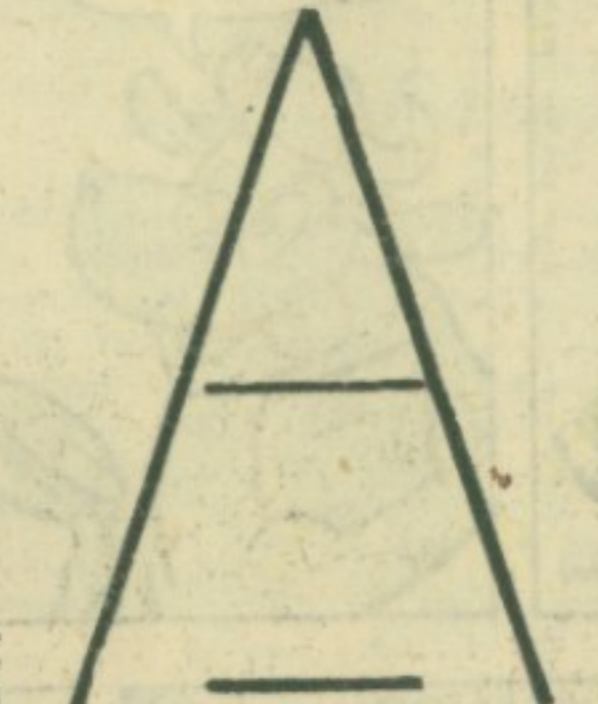
СЛ. 1

Можете ли да повучете седам правих линија кроз круг на слици 1, с једног краја на други, и да га на тај начин поделите на 29 делова?

Ако сви ваши покушаји остану безуспешни, па вас на крају иза стрпљење, погледајте доњу слику и одмах ће вам бити јасно како то треба учинити.

Пре но што одговорите на ово питање, измерите пажљиво обе линије. Уверите се да је „дужа“ линија уствари исте дужине као она која вам изгледа краћа.

Земља и Сунце

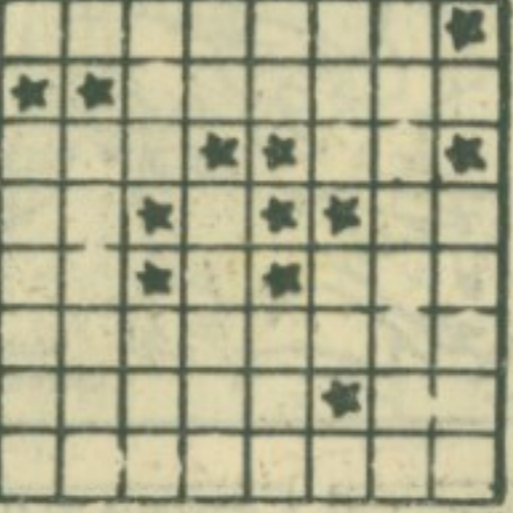
Кад будете јели кувано или ровито јаје, сетите се да изведете овај занимљив експеримент. Оважите водом ивицу плитког тањира, инвертирајте жуљманетом Сунце у његовој средини и имаћете све што

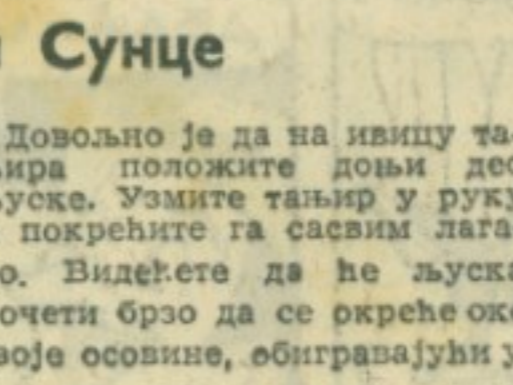
је потребно да покажете како се Земља окреће око своје осовине и око Сунца.

64 поља и 12 звездица

Овај квадрат има исто толико поља колико и шаховска табла. На тој табли има те дванаест звездица. Задатак је прост: поделите квадрат на четири потпуно једнака дела, али тако да у сваком делу буду по три звездице.

Довољно је да на ивицу тањира положите доњи део љуска. Узмите тањир у руку и покрећите га сасвим лагано. Видећете да ће љуска почети брзо да се окреће око своје осовине, обигравајући у

исто време ивицом тањира, исто онако као што се Земља окреће око Сунца.

КАД ШКОЛА НЕ РАДИ...

— Колико треба да ти врати курср? — пита бакалин Рају.
— Не знам, — одговори Раја слежући раменима.
— Али, ти идиш у школу и знаш да рачунаш!
— Да, али сад је школа бси распусти.

ДА СЕ ОБЕЗБЕДИ

Паја: Имате ли позварених јаја? Купујем сваку количину.
Пиљар: А, и ви, значи, идете да гледате „Хамлета“.
Паја: Не. Ја играм Хамлета.

РАСЕЈАНИ ЛЕКАР

Лекар: Треба да вам напишем рецепт... Ама, где ми је та оловка? Сад сам је имао у руци.
Шља: Пре два минута ставили сте ми је под мишку.

ЖИВА ЗГОДА

Паја Патак одвео сестрице у зоолошки врт Једном се допапа ова животиња, дрозом она, али је Раја био управо одушевљен жирафом. Гледао, гледао, па уздахнуо:
— Их, да ја имам тако дугачак врат ала бих у школи фино преписивао!

СВЕТЛАН ДА СТИЖЕ НА ВРЕМЕ

